

Tekst Hilde Kennes

HISTORISCHE GEGEVENS en BESCHRIJVING

Kapellebaan nr. 10.

BESCHRIJVING

De z.g. "*Steynemolen*", werd reeds in 1397 vermeld als "Oude Hof te Steynemolen", vermoedelijk naar de nabijheid van een watermolen of een Mechelse familie uit de veertiende eeuw. Het oorspronkelijke domein Steynemolen lag eertijds echter ten O. van de huidige hoeve, aan de overzijde van de weg en wordt op een kaart van 1723 (Caertboek Van Acoleyen, blad 8, nr. 33) aangegeven als een "pachthof en speelhuys met vijver en wallen". De resten van dit buitengoed, op een kaart van 1785 vermeld als "Speelgoed van den heere Spangen genaemt Steyne Molen", werden afgebroken in 1820.

De huidige, gelijknamige hoeve met rondom een erf geschikte losstaande bestanddelen, oorspronkelijk U-vormig, dateert van 1781 en is gelegen nabij de spoorlijn Mechelen-Dendermonde: het centrale, gekasseide erf heeft een bloemenperk ter plaatse van de vroegere mestvaalt; het woonhuis bevindt zich ten N.W., de schuur ten Z.W. en de stalling ten N.O. De poel ten Z.O. werd eertijds als rootput gebruikt.

Het *woonhuis* van het dubbelhuistype heeft vijf traveeën en één bouwlaag onder kunstleien zadeldak en is door middel van jaarankers 1781 gedateerd. De in het begin van de twintigste eeuw gecementeerde erfgevel wordt gemarkeerd door een centraal risaliet van drie traveeën onder driehoekig fronton met oculus. De beluikte rechthoekige vensters hebben bewaarde dagkanten, latere arduinen lekdrempels en een bekronende cementdecoratie. De mezzaninovensters zijn blind. De rechthoekige deur onder gelijkaardige bekroning is gevat in een thans vrijgemaakte omlijsting van witte zandsteen. De achtergevel is grotendeels gewijzigd en bevat met twee kleine rechthoekige vensters in zandstenen omlijsting, die voorzien zijn van tralies.

De verankerde bakstenen bijgebouwen omvatten onder meer een tweebeukige *langsschuur* van vijf traveeën onder zadeldak (golfplaten) met gevarieerde, deels aangepaste muuropeningen en een *stalling* die in kern eveneens opklimt tot 1781, doch herhaaldelijk werd aangepast; ze heeft zes traveeën onder pannen zadeldak met klimmende dakvensters; de muuropeningen zijn grotendeels gewijzigd. De lagere aanbouwsels zijn van latere datum.

Leest Geweest, p. 80-81.

VERBESSELT J., *Het parochiewezen in Brabant tot het einde van de dertiende eeuw. Deel X. Tussen Zenne en Rupel*, Pittem, 1969, p. 343.

EVALUATIE

Bewaarde inplantingen van historische hoeven in de Mechelse randgemeenten zijn veeleer beperkt. Een noemenswaardige getuige van de vroegere agrarische activiteiten vinden we evenwel in deze oorspronkelijk U-vormig ingeplante hoeve nabij de grens met Kapelle-op-den Bos. Volgens de benaming en cartografische bronnen zou ze eertijds behoord kunnen hebben bij het Hof te Steynemolen, dat meer ten O. gelegen was en dat in de achttiende eeuw vermeld werd als

Dossiernr.:DA002112

Mechelen:

MONUMENTEN LEEST

2

"pachthof en speelhuys" of "speelgoed van den heere Spanghe". Onder de latere cementering bleven sporen van de traditionele bak- en zandsteenstijl bewaard, zoals de recent vrijgemaakte zandstenen deuromlijsting.

Kouter nr. 90.

BESCHRIJVING

Het z.g. "*Kasteel Moyson*" werd gebouwd in opdracht van dokter L. Voet in 1842, zoals blijkt uit de gevelsteen. L. Voet was burgemeester in de periode 1858-1864. Het kasteeltje is gelegen in een deels omhaagde tuin met imposante beuken; in de N.O.-hoek bevindt zich een Lourdesgrot van 1960; het wagenhuis is gelegen ten Z.W.

Het onderkelderde, neoclassicistische landhuis heeft een rechthoekige plattegrond en een dubbelhuisopstand van twee bouwlagen + mezzanino onder pannen schilddak (nok evenwijdig aan de straat). Aan de voorzijde wordt de bepleisterde en beschilderde lijstgevel van vijf traveeën gemarkeerd door een middenrisaliet van drie traveeën met een centrale rechthoekige deur in een arduinen entablementomlijsting. De beluikte rechthoekige (arduinen latei) of rondbogige vensters en de rechthoekige mezzaninovenstertjes onder houten latei zijn voorzien van hun oorspronkelijk houtwerk. Doorgetrokken lekdrempels en een houten kroonlijst zorgen voor een horizontaal accent. De achtergevel is voorzien van eenvoudige rechthoekige vensters met rol-luikkasten.

Het interieur is zeer sober en omvat een centrale traphal; het salon rechts is voorzien van een zwart-marmeren schouw die bekroond wordt door een spiegel in een houten neo-renaïssance-omlijsting.

Het wagenhuis heeft zes traveeën en één bouwlaag onder pannen zadeldak (nok loodrecht op de straat) en is opgetrokken uit gesinterde baksteen; de deels gedichte, gedrukte rondboogpoorten zijn voorzien van ijzeren roeden in de boogvelden; een overhoekse baksteenfries dient als gevelbeëindiging.

Leest Geweest, p. 63, 108, 212.

Nr. 92 is een achterin gelegen woonstalhuisje van ca. 1842 en maakte eertijds als concirgewoning deel uit van Kasteel Moyson; het werd trouwens gelijktijdig gebouwd. De lijstgevel van gesinterde baksteen heeft vier traveeën en anderhalve bouwlaag onder pannen zadeldak (nok loodrecht op de straat). De rechthoekige muuropeningen hebben een houten latei. De achtergevel is voorzien van een blinde rondboogarcade, en lijkt daardoor zeer sterk op het tegenoverliggende wagenhuis van nr. 90.

EVALUATIE

Evenals in andere gemeenten zijn er ook in Leest rijkere woningen of "kasteeltjes", die met de nodige bijgebouwen werden opgetrokken door meer begoede families. Het zogenaamde "Kasteel Moyson" werd gebouwd in opdracht van dokter L. Voet, naderhand burgemeester van Leest. Het neoclassicistische uitzicht vertoont een sterk gevoel voor symmetrie en eenvoud, typische eigenschappen van deze stijlrichting. Kenmerkend voor de bouwperiode zijn de rondbogige vensters op de tweede verdieping. Het park waarin het landhuis zich bevindt, is er onafscheidelijk mee verbonden en bezit monumentale beuken, vermoedelijk uit de bouwperiode. De dienstgebouwen als conciërgewoning en wagenhuis bleven, hoewel leegstaand en niet meer gebruikt, intact behouden.

Leest-Dorp nr. 25. Parochiekerk St.-Niklaas.

BESCHRIJVING

De georiënteerde driebeukige kerk met ingebouwde W.-toren is ingeplant ten O. van het dorpsplein, en omgeven door een kerkhof.

Volgens oude documenten was Leest reeds in 1129 een zelfstandige parochie in het bisdom Kamerijk. Bijgevolg was er ook een kerk, vermoedelijk in Romaanse stijl, waarvan resten bewaard bleven in de onderbouw van de toren, meer bepaald het gedeelte van witte zandsteen. Volgens kerkrekeningen werd deze kerk op het einde van de zestiende eeuw (vóór 1591) grotendeels door brand vernield, waarbij ook de kerkschatten en het -meubilair verdwenen. In 1599 werd ze opnieuw gewijd door bisschop Matthias Hovius; nadien werd ze herhaaldelijk herbouwd en uitgebreid. Volgens een figuratieve kaart van Hombeek uit de zeventiende eeuw, had de toenmalige kerk een eenbeukig schip van drie traveeën, breder dan de toren, en een laag smal koor; de toegang bevond zich in de zijgevel. De twee zijkoren van 1614, namelijk het O.-L.-Vrouwkoor en het St.-Niklaaskoor, werden beide afgebroken in 1852. De Z.-sacristie dateert van 1620. In 1768 werd het koor omwille van bouwvalligheid herbouwd. In 1782 werd de toren herbouwd in baksteen, zoals blijkt uit kerkrekeningen en de gedenksteen boven de ingang; tegelijkertijd werd hij witgekalkt; na W.O. II werd hij gecementeerd en in 1971 gedecapeerd en voorzien van een nieuw parent. Vermits de kerk in de negentiende eeuw te klein en te bouwvallig was geworden, werd het schip in 1852-1855 heropgebouwd in neogotische stijl en voorzien van zijbeuken (waardoor de toren werd ingebouwd) onder leiding van de provinciale architect F. Berckmans, volgens een niet gedateerd ontwerp. De oude kerkmuren werden afgebroken en gerecupereerd voor de fundering. Hoogzaal en torenzolder werden afgebroken en verhoogd. In 1859 werd een tweede sacristie gebouwd aan de N.-zijde. De kerkhofmuur werd hersteld in 1863 en een nieuw ijzeren hek van A. Van Aerschot uit Herentals, werd geplaatst. Neogotisch meubilair, vervaardigd door M. Vijt en broer, werd aangekocht. Tijdens W.O. I werd de kerk relatief sterk beschadigd, o.m. de koorvensters met hun gotisch maaswerk; de herstellingen werden uitgevoerd naar ontwerp van de provinciale architect E. Careels in de periode 1918-1921; het maaswerk werd vervangen door eenvoudige, geschilderde glasramen, gesigneerd Ed. Steyaert, 1924. Tegelijkertijd werd het interieur herschilderd onder pastoor Beukelaers in de nog steeds typische kleuren rood en zilver.

Het betreft een neogotische kerk met ingebouwde, oudere W.-toren. De plattegrond vertoont een driebeukige, transeptloze constructie met een schip van negen traveeën en een koor van twee traveeën met halfronde sluiting, geflankeerd door twee sacristieën (aan Z.-zijde van 1620, aan N.-zijde van 1859). Met uitzondering van sokkel, koor, Z.-sacristie en torenonderbouw, waarvoor zandsteen werd gebruikt, is het geheel opgetrokken uit baksteen, onder leien bedaking met enkele kleine dakkapellen. De vierkante W.-toren telt drie geledingen onder ingesnoerd leien tentdak; de zandstenen onderbouw klimt vermoedelijk op tot de Romaanse periode; het huidige uitzicht dateert van na W.O. II, toen een nieuw parent werd aangebracht. De rechthoekige deur met blind bovenlicht is gevat in een rondboogomlijsting. De vensters en galmgaten zijn rondbogig. Het venster boven de ingang is vermoedelijk van 1782.

Het schip wordt geritmeerd door versneden steunberen waartussen sobere spitsboogvensters met arduinen onderdorpels zijn geplaatst; in de W.-gevel van de N.-zijbeuk is er een blind spitsboogvenster met eronder een gedenksteen die verwijst naar de eerstesteenlegging in 1852; de Z.-zijbeuk heeft een als venster opgevatte neogotische gedenksteen (natuursteen) voor de oorlogsslachtoffers. Het koor van zandsteen bevat talrijke grafstenen; de spitsboogvensters kregen na

W.O. I een nieuwe arduinen omlijsting. Tegen de O.-gevel van de N.-sacristie bevindt zich een in het derde kwart van de negentiende eeuw overluifelde calvarie met houten Christus aan het kruis, volgens F. Donnet eertijds voorzien van een inscriptiemet jaartal 1709; de calvarie werd vrij recent overgebracht naar de voormalige doopkapel, die heden in gebruik is als winterkapel (ten Z. van de toren) en vervangen door een keramiek, vermoedelijk van G. Herregods. Het bepleisterde interieur is grijs geschilderde met verwerking van rood voor de gordelbogen en zilver voor de druipstenen en de consoltjes; een spitsboogarcade op zuilen met bladkapiteel op achtzijdige sokkel vormt de scheiding tussen midden- en zijbeuken; de overdekking bestaat uit kruisribgewelven.

Mobilair. Schilderijen: Voetkussing door Maria Magdalena, volgens Donnet uit de achttiende eeuw.

Beeldhouwwerk: St.-Anna-ten-Drieën, gepolychromeerd hout, XV of XVI; Christus op de koude steen, gepolychromeerd hout, XVII; St.-Niklaas en H. Jozef met kind, XVII, afkomstig uit de St.-Jozefskapel in de Dorpsstraat; gepolychromeerde, houten XIX-beelden als H. Cornelius, H. Franciscus van Assisi, St.-Antonius.

Neogotisch *meubilair* door M. Vijt en broer, uit XIX c: hoofdaltaar van 1875, zijaltaar O.-L.-Vrouw van 1869, zijaltaar St.-Cornelius van 1871, koorgestoelte van 1856, preekstoel van 1871, vier biechtstoelen (1855, 1860). Glasramen gesigeneerd "Ed. Steyaert-Schaarbeek, A.B.S. MCMXXIV".

Het ommuurde kerkhof werd aan straatzijde afgezet met linden; de ijzeren toegangspoort is gevat tussen arduinen geringde pijlers met bekronend bolornament. Links en rechts van de kerk bevindt zich een neogotisch ijzeren hek. In de Z.O.-hoek van het kerkhof vinden we het eclectische grafmonument voor de familie Empain, dat gesigeneerd werd door N.J. Aert arch.; de oudste begraving dateert van 1880.

Provinciaal Archief Antwerpen, Kerken, Leest, St.-Niklaaskerk, dossiers 1-6.

DONNET F., *Inventaris der kunstvoorwerpen in de provincie Antwerpen*, 1914, p. 1160-1161.

HERREGODS G., *Waar Leestenaars samenkwamen*, Mechelen, 1980.

JANSEN J., *Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen. Provincie Antwerpen. Kanton Mechelen*, Brussel-Antwerpen, 1977, p. 15-17.

Leest Geweest, p. 35-45.

MUYLDERMANS J., *Nota's nopens Leest in de XVIIe en XVIIIe eeuw*, Overdruk Mechlinea, Mechelen, 1932.

EVALUATIE

De oudste vermelding van Leest dateert van 1129 toen de bisschop van Kamerijk het patronaatsrecht van de kerk van Leest overdroeg aan de abdij van Kortenberg. De eerste nederzetting van Leest zou ontstaan zijn rondom een Romaans kerkje op de z.g. "Klaasberg", de huidige dorpsplaats, omwille van de hogere ligging en bovendien op de kruising van twee belangrijke wegen. Sporen van deze Romaanse kerk, die op het einde van de zestiende eeuw grotendeels door brand werd vernield, bleven bewaard in de onderbouw van de toren, met name het gedeelte van witte zandsteen. Nadien werd de kerk heropgebouwd, doch diverse malen hersteld en uitgebreid. Omdat ze te klein en bouwvallig was geworden, werd ze in 1852-1855

herbouwd naar ontwerp van de provinciale architect F. Berckmans in neogotische stijl, in die periode de typische stijlrichting bij uitstek voor religieuze architectuur. De toren die grotendeels herbouwd was in 1782 werd gevat tussen de twee zijbeuken en de typische inplanting met omringend, ommuurd kerkhof, ten O. van het nagenoeg driehoekige dorpsplein, bleef behouden.

Pastoor De Heuckstraat nr. 2.

BESCHRIJVING

De *pastorie* van Leest werd opgetrokken in 1774-1776, doch bekam haar huidig uitzicht in 1865. Volgens kerkelijke archivalia kreeg de parochie Leest op 9/8/1628 toelating tot het bouwen van een pastorie. Voor de fundamenten werd afbraakmateriaal gebruikt van het klooster van Lelindael op grondgebied Hombeek, dat door de geuzen werd verwoest in 1580. In 1737 werd een aanvraag tot herstel van het sterk vervallen geheel ingediend bij de abdij van Kortenberg, die alhier de tienden inde en bijgevolg verantwoordelijk was voor het onderhoud van pastoor, kerk en pastorie. Wegens onenigheid kwam de zaak voor de Grote Raad van Mechelen en in 1742 werd beslist dat Kortenberg moest opdraaien voor de kosten. De pastorie werd grondig hersteld; desondanks waren amper 10 jaar later opnieuw herstellingswerken noodzakelijk. De oude pastorie werd verkocht ten voordele van Kortenberg en een "nieuw pastoreel huys" werd gebouwd op de boomgaard tussen de oude pastorie en het kerkhof, in de periode 1774-1776. De oorspronkelijke omgrachting van de oude pastorie, die links van de huidige lag, werd gedempt in 1847; algemene herstellingswerken werden uitgevoerd naar ontwerp van de provinciale architect J. Schadde van 1865: het interieur werd nagenoeg volledig vernieuwd; de voorgevel werd bezet met "Doornikse kalk en scherpzand"; de vensters kregen nieuwe onderdorpels; de omheining-smuur aan de straat werd grotendeels vernieuwd en kreeg een nieuw inkompoortje.

Het in een beboomde tuin gelegen dubbelhuis heeft vijf traveeën en twee bouwlagen onder een leien zadeldak met dakvensters in de as van de deurtravee (nok evenwijdig aan de straat). In de rechterzijgevel bevindt zich het jaartal 1776, uitgevoerd in gesinterde baksteen. De onderkerelderde en verankerde baksteenbouw heeft een bepleisterde en wit beschilderde voorgevel op grijs geschilderde plint; de beluikte getoogde vensters (de luiken werden vrij recent afgehaald op tweede bouwlaag) hebben een vlakke omlijsting met lekdrempels; de getoogde deur is voorzien van een betralied bovenlicht. Onder de kwarthol geprofileerde daklijst zien we de sporen van gedichte steigergaten.

De witgeschilderde achtergevel heeft een gelijkaardig uitzicht en zichtbare zandstenen negblokken; de dienstdeur links werd omgevormd tot een venster met bewaarde tussendorpel. De zijpuntgevels zijn afgewerkt met aandaken en muurvlechtingen. Het achteruitspringende rechteraanbouwsel van één bouwlaag onder zadeldak (golfplaten) werd later verhoogd, zoals blijkt uit de bouwnaad en de muurvlechtingen in de zijgevel.

Provinciaal Archief Antwerpen, Pastorieën, Leest, St.-Niklaas, dossier 3.

HERREGODS G., *Het "Curenhuys" ofte pastorij te Leest*, brochure (?), s.l., s.d.
Leest Geweest, p. 32-34.

EVALUATIE

De pastorie van Leest, is zoals gebruikelijk ingeplant in de dorpskom in de onmiddellijke omgeving van de kerk. In de loop van de achttiende eeuw evolueert de pastorie tot een apart gebouwentype zonder specifieke stijlkenmerken: een meestal omgracht en vrijstaand dubbelhuis met klassieke plattegrond: deze vertoont een centrale gang met aan weerszijden kamers, waaronder een spreekkamer. Na het slopen van de omgrachte, zeventiende-eeuwse pastorie van Leest, werd er ter plaatse van de boomgaard een "nieuw pastoreel huys" gebouwd in 1774-1776,

Dossiernr.:DA002112

Mechelen:

MONUMENTEN LEEST

8

dat ondanks negentiende-eeuwse herstellingswerken een uitstekende illustratie geeft van hoger aangehaald type.

Rennekouter nrs. 2-4.

BESCHRIJVING

De z.g. "*Jezuïetenhoeve*" was vóór de Franse Revolutie een oud pachthof van de jezuïeten van Mechelen, zoals blijkt uit het Caertboek Van Acoleyen, blad 6 nr. 27, waar het goed staat aangeduid als "Paters Jesuiten hun pachthoff". Naderhand (XX a-b) was het hof in gebruik als "herberg De Wip". In de bocht van de weg gelegen langgestrekte hoeve van één bouwlaag onder steil pannen zadeldak (nok loodrecht op de straat), uit het begin van de achttiende eeuw. Heden gesplitst in twee woningen.

Nr. 2. was oorspronkelijk het woonhuisgedeelte en is heden sterk vervallen, maar de ordonnantie bleef behouden; witgekalkte gevels op gecementeerde sokkel van zandsteen. De opkamer bevindt zich in de N.O.-hoek. Getoogde muuropeningen in zandstenen omlijsting. Zijtuitgevel met aandak, sporen van gedichte muuropeningen, muurvlchtingen en verwerking van zandsteen voor omlijstingen en hoekblokken.

Nr. 4. werd meermaals aangepast in de loop van de negentiende en de twintigste eeuw; sporen van zandsteen bleven sporadisch bewaard, evenals het aandak en de muurvlchtingen in de zijpuntgevel.

Leest Geweest, p. 65-66.

Leest, Wandelbrochure Jaar van het Dorp, 1976, p. 16.

EVALUATIE

Bewaarde inplantingen van historische hoeven in de Mechelse randgemeenten zijn veeleer beperkt. Een noemenswaardige getuige van de vroegere agrarische activiteiten vinden we evenwel in de z.g. "*Jezuïetenhoeve*", voor de Franse revolutie een pachthof van de jezuïeten van Mechelen, en opklimmend tot het begin van de achttiende eeuw; sporen van de traditionele bak- en zandsteenstijl bleven bewaard in het rechterdeel, zoals de zandstenen sokkel en hoekblokken, de zijtuitgevel met aandak en zandstenen omlijstingen van gedichte vensters.

Ten Moortele nr. 1.

BESCHRIJVING

Voormalig *gemeentehuis en onderwijzerswoning van de vroegere jongensschool*, heden in gebruik als Post en Openbare Bibliotheek.

Rechthoekig complex in neo-Vlaamse-renaissancestijl van 1882 naar ontwerp van de provinciale architect L. Blomme, zoals blijkt uit de marmeren gedenkplaat rechts in de hal van het vroegere gemeentehuis, geplaatst in 1883. Het ontwerp dat zich bevindt in het Provinciaal Archief van Antwerpen is 1881 gedateerd. Aaneensluitende enkelhuizen met verankerde bakstenen lijstgevels van elk drie traveeën en twee verspringende bouwlagen onder één leien zadeldak (nok evenwijdig aan de straat). Verwerking van natuursteen voor sokkel, dorpels, lijsten en decoratieve elementen. Rijker uitgewerkt gemeentehuis links met benadrukte middentravee uitlopend op een tuitvormig dakvenster met gevelsteen waarop het jaartal MDCCCLXXXII; kruiskozijnen en rechthoekige muuropeningen. De onderwijzerswoning rechts heeft eenvoudige rechth. muuropeningen en een sober tuitvormig dakvenster in het midden.

Provinciaal Archief Antwerpen, Scholen, Leest-centrum, dossier 6.; Gemeentehuizen, Leest, dossier 1.

EVALUATIE

Oorspronkelijk hadden de meeste gemeentebesturen na de Belgische onafhankelijkheid in 1830 slechts een vergaderlokaal in één of andere herberg. In de tweede helft van de negentiende eeuw werden de eerste echte gemeentehuizen opgericht in één van de gangbare neostijlen. In een aantal gevallen kregen de nieuwe constructies zelfs een dubbele functie; vaak ging het hier om de combinatie met een onderwijzerswoning en school, zoals te Leest. Door de fusies van 1976 zijn de meeste gemeentehuizen overbodig geworden en kregen ze een nieuwe functie: in Leest werd de openbare bibliotheek ondergebracht in het voormalige gemeentehuis, terwijl de onderwijzerswoning werd ingericht als post.

Het voormalige gemeentehuis van Leest, gebouwd in 1882 in combinatie met een onderwijzerswoning, was eertijds de spil van de gemeente, en blijft ondanks de gewijzigde functie een belangrijk herkenningspunt met een referentie naar de vroegere centrale functie binnen de zelfstandige gemeente. Qua uitzicht sluit het complex aan bij de eertijds gangbare neostijlen.

Tiendenschuurstraat nr. 35.

BESCHRIJVING

Het z.g. "*Cruyninghemhof*", modo "*Ter Kroningen*", mogelijk naar de oorspronkelijke eigenaars, is naar verluidt de oudst bewaarde hoeve van Leest. Ze wordt reeds aangeduid op een kaart van 1723 in het Caertboek Van Acoleyen, blad 7, nr. 40; het gebouw zou toen dienst gedaan hebben als buitenverblijf van kanunnik Blondeau. De tot in het derde kwart van de twintigste eeuw nog aanwezige rechthoekige omgrachting ten Z. verwees mogelijk naar een ouder omgracht gebouw. De hoeve met losstaande bestanddelen is ingeplant op een omhaagd terrein en omvat een centraal gekasseid erf met ten N. het woonstalhuis (nok loodrecht op de straat) uit het begin van de achttiende eeuw, doch met latere aanpassingen; de schuur en aansluitend, het aangepaste wagenhuis (nok loodrecht op de straat) uit de tweede helft van de achttiende eeuw of het begin van de negentiende eeuw (cf. de inplanting op een kadasterkaart van 1810) liggen ten Z., de paardestal (nok evenwijdig aan de straat) bevindt zich ten O., het bakhuisje (nok evenwijdig aan de straat) en de boomgaard ten Z.O. van het wagenhuis, de moestuin en een poel ten Z.

Verankerde bakstenen gebouwen van één bouwlaag onder zadeldak (pannen of kunstleien).

Woonstalhuis van drie + zes + twee latere (cf. bouwnaad en bedaking) traveeën, gemarkeerd door een overkragend dak op daklijstbalkjes en dakvensters met tuitgeveltjes op schouderstukken; recent opgeknapt met o.m. vernieuwing van het houtwerk en het vrijmaken van de zandstenen onderbouw; rechthoekige beluikte vensters, de oorspronkelijke in zandstenen omlijsting; rechthoekige deur in dito omlijsting met lateiconsooltjes en betralied bovenlicht; stalling met later (mogelijk in het begin van de twintigste eeuw) ingebrachte rechthoekige venstertjes onder ijzeren I-balk en rondboogdeurtjes in zandstenen omlijsting (één recent gedicht). Betraliede rechthoekige vensters met zandstenen dorpels in de achtergevel; het aanbouwsel tegen de achtergevel dateert van ca. 1868.

Met klimop begroeide, tweebeukige *langsschuur*, oorspronkelijk van drie, heden van vier traveeën (cf. bouwnaad, steunbeer en zandstenen onderbouw). O.-zijtuitgevel met aandak, schouderstukken en muurvlechtingen; gedrukte rondboogpoort met zandstenen hoekblokken; aan erfzijde rondboogdeurtje in zandstenen omlijsting en rechthoekige muuropeningen met arduinen dorpels; W.-zijpuntgevel met rechthoekige poort onder ijzeren I-balk. Aansluitend *wagenhuis* aan O.-zijde, drie traveeën met rechthoekige muuropeningen onder houten latei en klimmend dakvenster.

Met wingerd begroeide *paardestal*, uit het begin van de twintigste eeuw, van drie traveeën met getoogde muuropeningen.

Kadaster Antwerpen, Mutatieregister Leest, schetsen 1868/8.

Leest Geweest, p. 77.

EVALUATIE

Bewaarde inplantingen van historische hoeven in de Mechelse randgemeenten zijn veeleer beperkt. Een noemenswaardige getuige van de vroegere agrarische activiteiten vinden we evenwel in het grosso modo U-vormig ingeplante "*Cruyninghemhof*" nabij de grens met Hombeek. De

Dossiernr.:DA002112

Mechelen:

MONUMENTEN LEEST

12

monumentale hoeve in traditionele bak- en zandsteenstijl verwijst tegelijkertijd naar de eertijds in Leest sterk geconcentreerde landbouwbedrijvigheid met grote veldencomplexen en bijhorende ontginningshoven.

Kapellebaan 10:

De **historische** waarde wordt als volgt omschreven:

Vrij monumentale hoeve, waarvan het woonhuis met sporen van de traditionele bak- en zandsteenstijl; evenals de stalling minstens opklimmen tot 1781.

Kouter 90:

De **historische** waarde wordt als volgt omschreven:

negentiende-eeuws neoclassicistisch landhuis met omringend park en bewaarde dienstgebouwen, in 1842 opgetrokken in opdracht van dokter L. Voet

Parochiekerk Sint Niklaas en kerkhof:

De **historische** waarde wordt als volgt omschreven:

Kerk met in 1768 herbouwd koor en in 1782 herbouwde toren met sporen van de Romaanse kerk in de onderbouw. Neogotisch schip van 1852-1855 naar ontwerp van F. Berckmans met sporen van de Romaanse kerk, die aan de oorsprong ligt van het ontstaan van de Leestse nederzetting, omringd door een vrij gaaf bewaard en ommuurd kerkhof dat in essentie één geheel vormt met de kerk. Een belangrijk herkenningspunt in het centrum van de gemeente. Grotendeels neogotisch meubilair en enkele stukken afkomstig uit de oude kerk.

Pastorie, Pastoor De Heuckstraat 2:

De **historische** waarde wordt als volgt omschreven:

Pastorie gebouwd in 1774-1776, die ondanks negentiende-eeuwse herstellingswerken een uitstekende illustratie biedt van het klassieke pastorie-type.

Rennekouter 2-4:

De **historische** waarde wordt als volgt omschreven:

Hoeve uit het begin van de achttiende eeuw, eertijds een pachthof van de Jezuiten van Mechelen, met bewaarde sporen van de traditionele bak- en zandsteenstijl.

Ten Moortele 1:

De **historische** waarde wordt als volgt omschreven:

Typisch negentiende-eeuws gemeentehuis - combinatie onderwijzerswoning van 1882 in neo-Vlaamse renaissance naar ontwerp van L. Blomme. Het gemeentehuis is een belangrijk herkenningspunt met referentie aan de vroegere centrale functie.

Het Cruyninghemhof, tiendenshuurstraat 35:

De **historische** waarde wordt als volgt omschreven:

Vrij monumentale hoeve, in traditionele bak- en zandsteenstijl, minstens opklimmend tot het begin van de achttiende eeuw en getuige van de eertijds sterk geconcentreerde landbouwbedrijvigheid te Leest.

Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

A. De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994).